

Thực trạng phát triển kỹ năng suy luận cho trẻ 4-5 tuổi qua hoạt động khám phá khoa học ở các trường mầm non huyện Phú Vang, tỉnh Thừa Thiên Huế

Vương Thị Thảo

Phòng Giáo dục và Đào tạo huyện Phú Vang, tỉnh Thừa Thiên Huế

THÔNG TIN BÀI BÁO

Quá trình xử lý:

Ngày nhận bài: 20/9/2023

Ngày nhận bản chỉnh sửa: 15/10/2023

Ngày nhận đăng: 20/10/2023

Ngày xuất bản: 20/12/2025

Từ khóa:

Kỹ năng suy luận;

Khám phá khoa học;

Phát triển kỹ năng suy luận;

Trẻ 4-5 tuổi.

TÓM TẮT

Kỹ năng suy luận có vai trò rất quan trọng đối với sự phát triển của mỗi con người, vì vậy nó cần được quan tâm phát triển ngay từ độ tuổi mẫu giáo. Trong số các hoạt động giáo dục ở trường mầm non, khám phá khoa học là hoạt động có nhiều ưu thế với việc phát triển kỹ năng suy luận cho trẻ. Bài báo trình bày kết quả nghiên cứu thực trạng phát triển kỹ năng suy luận cho trẻ 4-5 tuổi qua hoạt động khám phá khoa học ở các trường mầm non huyện Phú Vang, tỉnh Thừa Thiên Huế. Kết quả nghiên cứu thực trạng là cơ sở thực tiễn giúp các chủ thể xây dựng các biện pháp nhằm phát triển kỹ năng suy luận cho trẻ 4-5 tuổi qua hoạt động khám phá khoa học.

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Kỹ năng suy luận (KNSL) là một trong những thao tác, phẩm chất tư duy căn bản và đặc biệt quan trọng trong việc giúp trẻ 4-5 tuổi có thể nhận thức về tự nhiên, xã hội xung quanh một cách chủ động, sâu sắc; góp phần hình thành ở trẻ những ý niệm về thế giới xung quanh, hình thành thái độ, niềm tin và giá trị nhân cách, đồng thời giúp trẻ chủ động điều khiển hành vi, đặc biệt là chuẩn bị các điều kiện cần thiết để trẻ có thể tham gia vào hoạt động ở trường một cách hiệu quả. Tuy nhiên, kỹ năng suy luận của trẻ 4-5 tuổi còn mang màu sắc chủ quan, cảm tính, đôi khi còn thiếu tính logic. Vì vậy, phát triển KNSL cho trẻ 4-5 tuổi chính là một trong những mục tiêu của GDMN (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2021a). Quan tâm nghiên cứu để phát triển KNSL cho trẻ ngay từ độ tuổi này chính là một trong những nhiệm vụ cấp bách hiện nay. Song, trên thực tế còn chưa có nhiều nghiên cứu về KNSL, về cách thức, con đường cũng như phương tiện phù hợp để phát triển KNSL cho trẻ 4-5 tuổi (Nguyễn, 2019).

Trong số các hoạt động giáo dục ở trường mầm non, khám phá khoa học (KPKH) là hoạt động có nhiều ưu thế với việc phát triển KNSL cho trẻ. Với đặc thù trẻ 4-5 tuổi luôn có tính tò mò ham hiểu biết và thích khám phá thế giới xung quanh, hoạt động khám phá khoa học khơi dậy và thỏa mãn ở trẻ nhu cầu tìm hiểu và khám phá. Trong quá trình tham gia vào hoạt động này, trẻ được quan sát, nhận xét, dự đoán, sử dụng vốn kinh nghiệm sống và hiểu biết của mình đưa ra những suy luận phù hợp về các sự vật, hiện tượng xung quanh (Hoàng & Nguyễn, 2010).

Vì vậy, chúng tôi cho rằng việc nghiên cứu “Thực trạng phát triển KNSL cho trẻ 4-5 tuổi qua hoạt động KPKH ở các trường mầm non huyện Phú Vang, tỉnh Thừa Thiên Huế” là cần thiết hiện nay.

2. KHÁCH THỂ VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

- *Khách thể nghiên cứu:* Mẫu khảo sát là 60 GV mầm non dạy lớp 4-5 tuổi ở các trường mầm non huyện Phú Vang, tỉnh Thừa Thiên Huế.

- *Phương pháp nghiên cứu:* Tác giả sử dụng phương pháp điều tra bằng bảng hỏi để thu thập dữ liệu về thực trạng KNSL của trẻ 4-5 tuổi và thực trạng phát triển KNSL của trẻ 4-5 tuổi thông qua hoạt động KPKH, các câu hỏi được sắp xếp theo hướng tăng dần, tương ứng với các điểm số 1; 2; 3; 4; 5. Dữ liệu thu thập được xử lý bằng phần mềm SPSS 22.0 với các đại lượng thống kê mô tả: phần trăm, điểm trung bình, độ lệch chuẩn.

Tác giả liên hệ: Vương Thị Thảo;

Địa chỉ e-mail: vuongthithaopv@yahoo.com.vn

DOI: <https://doi.org/10.26459/jse.220.2025>

Với cách gán điểm để tính ĐTB và DLC như sau: 1,00 -1,80: Không cần thiết/ Không thực hiện/Kém/ Hoàn toàn không ảnh hưởng/ Hoàn toàn không đồng ý/ Hoàn toàn không đảm bảo; 1,81 - 2,60: Bình thường/ Yếu/ Không ảnh hưởng/ Không đồng ý/ Không đảm bảo; 2,61 - 3,40: Cần thiết/ Thỉnh thoảng/ Trung bình/ Ít ảnh hưởng/ Phân vân/ Tương đối đảm bảo; 3,41 - 4,20: Khá cần thiết/ Khá thường xuyên/ Khá/ Khá ảnh hưởng/ Đồng ý/ Đảm bảo; 4,21 - 5,00: Rất cần thiết/ Rất thường xuyên/ Tốt/ Rất ảnh hưởng/ Hoàn toàn đồng ý/ Hoàn toàn đảm bảo.

- Đánh giá KNSL của trẻ 4-5 tuổi: Khảo sát GV bằng bảng hỏi và quan sát trẻ cho điểm dựa trên thang đo và tiêu chí đánh giá. Qua đó, kiểm tra sự tương đồng giữa trẻ 4-5 tuổi ở nhóm thực nghiệm và trẻ ở nhóm đối chứng, để so sánh kết quả đầu ra sau khi tiến hành thực nghiệm, từ đó đưa ra kết luận về tính phù hợp của các biện pháp đã áp dụng.

- Đánh giá thực trạng phát triển KNSL của trẻ 4-5 tuổi thông qua: Sử dụng các bảng hỏi đồng thời quan sát trẻ tham gia hoạt động KPKH để tìm hiểu mức độ phát triển KNSL của trẻ 4-5 tuổi. Bên cạnh đó, nghiên cứu đã tiến hành phỏng vấn 4 GV dạy lớp 4-5 tuổi để thu thập các thông tin bổ sung cho phương pháp điều tra bằng bảng hỏi.

3. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ BÀN LUẬN

3.1. Nhận thức của giáo viên về phát triển KNSL cho trẻ 4-5 tuổi ở các trường mầm non huyện Phú Vang, tỉnh Thừa Thiên Huế

3.1.1. Thực trạng nhận thức của GV về sự cần thiết của việc phát triển KNSL cho trẻ 4-5 tuổi

Bảng 1. Đánh giá mức độ cần thiết của việc phát triển kỹ năng suy luận cho trẻ 4-5 tuổi

STT	Mức độ	N	%
1	Không cần thiết	0	0
2	Bình thường	3	5,0
3	Cần thiết	21	35,0
4	Khá cần thiết	5	8,3
5	Rất cần thiết	31	51,7
Tổng		60	100,0

Từ kết quả bảng 1 cho thấy, có 51,7% GV cho rằng phát triển KNSL là rất cần thiết, 8,3% ý kiến GV cho rằng khá cần thiết, 35% ý kiến GV đánh giá cần thiết và chỉ có 5% ý kiến cho rằng bình thường và không có ý kiến nào cho rằng không cần thiết. Như vậy có thể thấy, đa số GVMN đều nhận thức được sự cần thiết của việc phát triển KNSL cho trẻ 4-5 tuổi, việc phát triển KNSL cho trẻ giúp trẻ có những định hướng tư duy, lập luận đặt làm nền móng cho các độ tuổi tiếp theo.

Để thu thập thêm thông tin đánh giá, chúng tôi đã tiến hành phỏng vấn một số GV về vấn đề này. Cô H.A ở Trường MN Phú Đa 1 cho biết “việc phát triển KNSL cho trẻ 4-5 tuổi rất cần thiết vì hiện nay, quan điểm giáo dục lấy trẻ làm trung tâm là định hướng xuyên suốt trong quá trình chăm sóc, giáo dục (CS-GD) trẻ, xu hướng dạy trẻ biết đưa ra ý kiến cá nhân là bước đầu hình thành cho trẻ kiểu tư duy phản biện sau này, phát triển KNSL cho trẻ sẽ tạo điều kiện cho trẻ có nền tảng trong việc tư duy phản biện...”. Bên cạnh đó, cô C.P ở trường MN Vinh An cho rằng: “việc phát triển KNSL cho trẻ 4-5 tuổi là bình thường, theo nhu cầu phát triển của độ tuổi này thì trẻ có thể suy luận hoặc không quan trọng”. Kết quả nghiên cứu thấy rằng nhận thức về việc phát triển KNSL cho trẻ 4-5 tuổi vẫn còn chưa thống nhất cao, một bộ phận GV vẫn cho rằng độ tuổi 4-5 tuổi chưa cần thiết để phát triển KNSL và tùy thuộc vào khả năng của trẻ.

3.1.2. Thực trạng nhận thức của GV về ưu thế của hoạt động khám phá khoa học để phát triển kỹ năng suy luận cho trẻ 4-5 tuổi

Để khảo sát nhận thức của GV về ưu thế của hoạt động KPKH để phát triển KNSL cho trẻ 4-5 tuổi, tác giả đã tiến hành lấy ý kiến của đội ngũ GVMN. Kết quả thể hiện ở bảng 2 cho thấy: Có 83,3% GV cho rằng “Hoạt động KPKH là hoạt động trẻ vừa được khám phá, thực hành trải nghiệm vừa được tạo cơ hội để phát triển các kỹ năng như: quan sát, so sánh, đặt câu hỏi, giao tiếp, giải quyết vấn đề, hoạt động nhóm” ưu thế này chiếm tỷ lệ cao nhất; đứng vị trí thứ hai, có 70% ý kiến GVMN cho rằng KPKH “Là hoạt động trẻ được tham gia thực hành suy luận, luyện tập, được tham gia chơi các trò chơi học tập, phát huy sự sáng tạo và tính tích cực cao cho trẻ” và “là hoạt động tạo được nhiều cơ hội để trẻ trải nghiệm, khám phá và thực hành phỏng đoán, suy luận”; thứ 3, có 48,3% ý kiến cho rằng “KPKH Là hoạt động rất hấp dẫn trẻ, khuyến khích trẻ suy luận, giúp trẻ phát huy các mặt mạnh, tự tin để có động lực phát triển và ham muốn học hỏi”; và thấp nhất là 40% ý kiến GV cho rằng “KPKH Là hoạt động đòi hỏi trẻ sử dụng những kiến thức đã biết để đưa ra kết luận về sự vật, hiện tượng”.

Bảng 2. Kết quả khảo sát về ưu thế của hoạt động KPKH để phát triển KNSL cho trẻ 4-5 tuổi

STT	Nội dung	N	%
1	Là hoạt động tạo được nhiều cơ hội để trẻ trải nghiệm, khám phá và thực hành phỏng đoán, suy luận.	42	70,0
2	Là hoạt động rất hấp dẫn trẻ, khuyến khích trẻ suy luận, giúp trẻ phát huy các mặt mạnh, tự tin để có động lực phát triển và ham muốn học hỏi.	29	48,3
3	Là hoạt động đòi hỏi trẻ sử dụng những kiến thức đã biết để đưa ra kết luận về sự vật, hiện tượng	24	40,0
4	Là hoạt động trẻ vừa được khám phá, thực hành trải nghiệm vừa được tạo cơ hội để phát triển các kỹ năng như: quan sát, so sánh, đặt câu hỏi, giao tiếp, giải quyết vấn đề, hoạt động nhóm.	50	83,3
5	Là hoạt động trẻ được tham gia thực hành suy luận, luyện tập, được tham gia chơi các trò chơi học tập, phát huy sự sáng tạo và tính tích cực cao cho trẻ.	42	70,0

Kết quả phỏng vấn sâu cho thấy, hầu hết ý kiến cho rằng KNSL của trẻ 4-5 tuổi có thể được phát triển thông qua tất cả các hoạt động ở trường MN. Hoạt động KPKH là hoạt động chiếm ưu thế nhất vì đặc điểm tâm sinh lý của trẻ ở độ tuổi này rất thích được tham gia. Tuy nhiên, bên cạnh đó vẫn có một số ý kiến cho rằng: “*khó thực hiện phát triển KNSL cho trẻ qua hoạt động KPKH vì GV không đủ năng lực để làm việc đó* - Cô C.P-Trường MN Vinh An. Vì vậy, nhà trường và GV cần quan tâm đến việc làm thế nào để phát huy vai trò của hoạt động KPKH đối với sự phát triển KNSL cho trẻ và hoạt động KPKH được sử dụng như là phương tiện hữu hiệu để phát triển KNSL cho trẻ 4-5 tuổi.

3.2. Thực trạng tổ chức hoạt động KPKH nhằm phát triển KNSL cho trẻ 4-5 tuổi

3.2.1. Thực trạng đảm bảo mục tiêu phát triển KNSL qua hoạt động KPKH

Bảng 3. Kết quả khảo sát việc đảm bảo mục tiêu trong tổ chức hoạt động KPKH nhằm phát triển KNSL cho trẻ 4-5 tuổi ở trường mầm non

STT	Mục tiêu	N	%
1	Trẻ biết đưa ra các suy luận đơn giản về sự vật, hiện tượng xung quanh	28	46,7
2	Trẻ được đáp ứng nhu cầu tò mò, ham hiểu biết về thế giới xung quanh	30	50,0
3	Trẻ được tìm hiểu, khám phá các đặc điểm, mối quan hệ nguyên nhân - kết quả của sự vật, hiện tượng	25	41,7
4	Trẻ được phát triển các khả năng nhận thức như: quan sát, ghi nhớ, phán đoán, suy luận, giải quyết vấn đề,...	39	65,0
5	Trẻ có được hệ thống kiến thức về sự vật, hiện tượng xung quanh và vận dụng những kiến thức đó vào giải quyết các tình huống trong cuộc sống.	31	51,7
6	Trẻ mạnh dạn, tự tin đưa ra ý kiến và phát triển ngôn ngữ cá nhân	24	40,0

Kết quả khảo sát ở bảng 3 cho thấy đa số các mục tiêu phát triển KNSL qua hoạt động KPKH được đưa ra khảo sát đều được GV đánh giá với tỷ lệ Lựa chọn từ 40%-50%. Trong đó, cao nhất là 65% ý kiến GV cho rằng mục tiêu của việc phát triển KNSL cho trẻ 4-5 tuổi qua hoạt động KPKH là “Trẻ được phát triển các khả năng nhận thức như: quan sát, ghi nhớ, phán đoán, suy luận, giải quyết vấn đề,...”; có 51,7% ý kiến GV cho rằng “Trẻ có được hệ thống kiến thức về sự vật, hiện tượng xung quanh và vận dụng những kiến thức đó vào giải quyết các tình huống trong cuộc sống”; Tiếp theo, có tỷ lệ 50% ý kiến GV cho rằng “Trẻ được đáp ứng nhu cầu tò mò, ham hiểu biết về thế giới xung quanh”; Có 40% GV cho rằng mục tiêu của việc phát triển KNSL cho trẻ 4-5 tuổi qua hoạt động KPKH là giúp “Trẻ mạnh dạn, tự tin” đưa ra ý kiến và phát triển ngôn ngữ cá nhân. Từ kết quả khảo sát trên cho thấy, GVMN đánh giá chưa cao lắm về đảm bảo các mục tiêu trong tổ chức hoạt động KPKH nhằm phát triển KNSL cho trẻ 4-5 tuổi ở trường MN.

Khi trao đổi về vấn đề này, một số CBQL trường MN cho rằng: “Trong quá trình tổ chức các hoạt động KPKH cho trẻ 4-5 tuổi, GVMN vẫn còn theo lối mòn cũ, chưa đổi mới trong tổ chức hoạt động, GV vẫn giữ vai trò chủ đạo, chưa tiếp cận toàn diện quan điểm giáo dục lấy trẻ làm trung tâm nên chưa đạt được các mục tiêu mong đợi trong việc phát triển KNSL nhằm giúp trẻ hiểu biết hơn về thế giới xung quanh, giúp trẻ phát triển tư duy, trí tuệ và hứng thú hơn với việc học tập vì chính trẻ là người tự trải nghiệm và rút ra kiến thức của riêng mình”. GV dạy lớp 4-5 tuổi cho rằng việc tổ chức hoạt động KPKH cho trẻ 4-5 tuổi vẫn chưa hiệu quả nên việc giúp trẻ phát triển các tố chất, mà cụ thể là KNSL chưa tốt. Theo quan điểm giáo dục MN hiện nay “GD lấy trẻ làm trung tâm”, khi tổ chức các hoạt động GD nói chung và KPKH nói riêng, trẻ luôn đóng vai trò chủ đạo trong việc tìm kiếm, trải nghiệm, phát hiện và tích lũy kiến thức cho mình. GV là người đứng

sau hỗ trợ, tương tác cùng trẻ giúp trẻ thoả mãn tính nhu cầu, ham hiểu biết từ đó giúp trẻ phát triển được các khả năng nhận thức đạt mục tiêu phát triển (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2021b).

3.2.2. Thực trạng xây dựng nội dung, chủ đề hoạt động KPKH để phát triển KNSL cho trẻ

Bảng 4. Đánh giá mức độ phù hợp của các nội dung, chủ đề HĐ KPKH đối với sự phát triển KNSL cho trẻ 4-5 tuổi

STT	Nội dung KPKH	Mức độ phù hợp (%)					ĐTB	ĐLC
		1	2	3	4	5		
1	Các bộ phận của cơ thể con người	0,0	1,7	30,0	33,3	35,0	4,02	0,85
2	Đồ vật	0,0	0,0	13,3	26,7	60,0	4,47	0,72
3	Động vật và thực vật	0,0	0,0	15,0	21,7	63,3	4,48	0,74
4	Nước và một số hiện tượng tự nhiên	0,0	11,7	11,7	16,7	60,0	4,25	1,06

*Ghi chú: ĐTB: Điểm trung bình ($1 \leq \text{ĐTB} \leq 5$); ĐLC: Độ lệch chuẩn

Kết quả khảo sát ở bảng 4 cho thấy đa số GV đã nhận định các nội dung, chủ đề hoạt động KPKH trong Chương trình GDMN ở mức rất phù hợp với điểm trung bình dao động từ 4,02 đến 4,48, trong đó nội dung về chủ đề động vật thực vật được đánh giá phù hợp nhất với ĐTB = 4,48; nội dung đánh giá ở mức thấp nhất cũng đạt ĐTB = 4,02. Như vậy, GV đã có những quan tâm nhất định đến nội dung hoạt động KPKH, biết lựa chọn nội dung và vận dụng một cách khoa học các đề tài KPKH mới để xây dựng kế hoạch giáo dục và tổ chức cho trẻ... Tuy nhiên, một số GV vẫn còn gặp khó khăn trong việc lựa chọn nội dung đưa vào nhằm phát triển KNSL cho trẻ 4-5 tuổi thông qua hoạt động KPKH như: Nội dung chưa phù hợp độ tuổi, tình hình thực tế, chưa phát huy được khả năng của trẻ... Khi tổ chức thực hiện còn ôm đồm nhiều nội dung kiến thức, hầu hết các nội dung được lựa chọn tổ chức đều do GV chủ động đưa ra, trẻ thụ động tiếp nhận. Điều này được thể hiện rõ trong các kế hoạch và tổ chức thực hiện hoạt động KPKH của GV. Nội dung KPKH vẫn còn xoay quanh việc tổ chức cho trẻ những hoạt động quen thuộc, đơn giản chưa mở rộng được các nội dung mới lạ, hấp dẫn nhằm thoả mãn nhu cầu khám phá của trẻ. Mặt khác, một số GV còn mặc định để phát triển KNSL cho trẻ 4-5 tuổi thông qua hoạt động KPKH phải có đủ các thiết bị KPKH, còn nặng về việc cung cấp kiến thức cho trẻ chưa thực sự cho trẻ được tự tìm tòi, khám phá, trải nghiệm, GV chưa đặt được những câu hỏi gợi ý giúp trẻ tự suy luận, trả lời câu hỏi logic. Khi xây dựng kế hoạch giáo dục, đa số GV chọn phương án an toàn, chưa mạnh dạn đưa vào các mục tiêu mới, nâng cao về phát triển KNSL cho trẻ.

3.2.3. Thực trạng sử dụng phương pháp, hình thức để phát triển KNSL cho trẻ 4-5 tuổi qua hoạt động KPKH

a) Thực trạng sử dụng phương pháp phát triển KNSL cho trẻ 4-5 tuổi qua hoạt động KPKH

Bảng 5. Mức độ sử dụng các phương pháp phát triển KNSL cho trẻ 4-5 tuổi qua hoạt động khám phá khoa học

STT	Tên biện pháp	Mức độ sử dụng (%)					ĐTB
		1	2	3	4	5	
1	Phương pháp lựa chọn đối tượng quan sát	0,0	1,7	10,0	41,7	46,7	4,33
2	Phương pháp sử dụng câu hỏi định hướng	0,0	1,7	20,0	33,3	45,0	4,22
3	Phương pháp tạo tình huống có vấn đề	0,0	1,7	30,0	50,0	18,3	3,85
4	Phương pháp làm thí nghiệm đơn giản	0,0	3,3	35,0	38,3	23,3	3,82
5	Phương pháp luyện tập	0,0	1,7	16,7	33,3	48,3	4,28
6	Phương pháp trò chuyện gợi mở	0,0	0,0	13,3	23,3	63,3	4,50
7	Phương pháp sử dụng trò chơi	0,0	1,7	8,3	25,0	65,0	4,53

*Ghi chú: ĐTB: Điểm trung bình ($1 \leq \text{ĐTB} \leq 5$); ĐLC: Độ lệch chuẩn

Kết quả bảng 5 cho thấy đa số GV đã sử dụng đa dạng các phương pháp phát triển KNSL cho trẻ 4-5 tuổi qua hoạt động KPKH ở mức độ khá thường xuyên và rất thường xuyên, với ĐTB dao động từ 3,82 – 4,53. Trong đó, phương pháp sử dụng trò chơi được sử dụng rất thường xuyên với ĐTB = 4,53, điều này rất đúng và phù hợp với đặc điểm tâm sinh lý của trẻ 4-5 tuổi là học thông qua chơi; xếp thứ 2 là phương pháp trò chuyện gợi mở với ĐTB = 4,50; là phương pháp lựa chọn đối tượng quan sát với ĐTB = 4,33; phương pháp luyện tập với ĐTB = 4,28; phương pháp sử dụng câu hỏi định hướng với ĐTB = 4,22; phương pháp tạo tình huống có vấn đề với ĐTB là 3,85; phương pháp làm thí nghiệm đơn giản với ĐTB là 3,82 là những phương pháp ở mức khá thường xuyên sử dụng. Như vậy, đa số giáo viên đều nhận thức được tầm quan trọng của việc phát triển KNSL cho trẻ 4-5 tuổi, giáo viên đều cho rằng tổ chức bằng phương pháp sử dụng trò chơi, cần tạo nhiều cơ hội để trẻ được khám phá, trải nghiệm để phát triển KNSL cho trẻ. Tuy nhiên, phương pháp làm thí nghiệm đơn giản còn rất ít được sử dụng mặc dù đây là phương pháp giúp trẻ có nhiều cơ hội để phát triển KNSL của mình. Qua trao đổi với một số GV, chúng tôi biết rằng “chưa thường xuyên thực hiện được hoạt

động làm thí nghiệm đơn giản vì việc tiến hành các thí nghiệm sẽ mất kinh phí và nhiều thời gian để chuẩn bị, khó đảm bảo về mặt thời gian. Hoặc khi trẻ tham gia hoạt động thí nghiệm dễ mất an toàn... Quan sát cho thấy việc nhận thức về các phương pháp của giáo viên hiện nay còn nhiều bất cập, nhiều GV còn bị phụ thuộc vào đồ dùng đồ chơi, chưa tận dụng được môi trường thực tế, các nguyên vật liệu sẵn có, để tìm để phát triển KNSL cho trẻ”.

Mặc dù, các phương pháp phát triển KNSL của trẻ đưa ra khảo sát ở trên đều được GV sử dụng khá thường xuyên, không có ý kiến nào cho rằng GV không sử dụng các phương pháp này. Tuy nhiên thực tế quan sát và phỏng vấn thì có những vấn đề cần quan tâm. Các phương pháp được tác động còn thiếu sự thường xuyên, liên tục và thiếu sự linh hoạt, kịp thời, việc đưa các phương pháp vào thực hiện còn lúng túng, chưa phù hợp với tình hình thực tế.

b) Thực trạng GV sử dụng hình thức phát triển KNSL cho trẻ 4-5 tuổi qua hoạt động KPKH

Bảng 6. Các hình thức tổ chức hoạt động khám phá khoa học nhằm phát triển KNSL cho trẻ 4-5 tuổi

STT	Nội dung	N	%
1	Khám phá khoa học ở hoạt động học	48	80,0
2	Qua chơi ở góc khám phá khoa học	33	55,0
3	Qua chơi khám phá khoa học ở hoạt động chơi ngoài trời	38	63,3
4	Khám phá khoa học qua hoạt động trải nghiệm	42	70,0

Qua kết quả ở bảng 6 cho thấy, để phát triển KNSL cho trẻ 4-5 tuổi qua hoạt động KPKH tổ chức dưới nhiều hình thức khác nhau nhưng hầu hết GV cho rằng hình thức hiệu quả nhất là tổ chức KPKH ở hoạt động học chiếm tỷ lệ 80% vì tổ chức theo hình thức chung và đại trà cho cả lớp, địa điểm chủ yếu ở trong lớp học. Hình thức tổ chức thông qua hoạt động trải nghiệm chiếm tỷ lệ 70%. Một số GV nhận định rằng “Nếu tổ chức cho trẻ KPKH qua hoạt động trải nghiệm sẽ mang lại hiệu quả cao hơn, trẻ sẽ hứng thú hơn nhưng rất khó thực hiện vì trẻ đông và không đủ nguyên vật liệu thực hiện”, điều này cho thấy GV hiểu được hoạt động trải nghiệm sẽ giúp trẻ hứng thú, thoải mái nhu cầu tìm tòi, khám phá sẽ giúp phát triển KNSL cho trẻ. Hình thức chơi KPKH ở hoạt động chơi ngoài trời có 63,3% và hình thức tổ chức cho trẻ KPKH thông qua chơi ở góc KPKH chỉ có 55,0% GV lựa chọn. Lý giải cho lựa chọn này GV cho rằng vì điều kiện về không gian, cơ sở vật chất, đồ dùng thiết bị phục vụ cho trẻ KPKH còn ít.

Như vậy, hầu hết GV đã nhận thức được hầu hết vai trò của các hình thức phát triển KNSL trong hoạt động KPKH cho trẻ 4-5 tuổi. Trên thực tế các hình thức trên tuy đã thực hiện nhưng chưa phát huy hết mục đích của các hình thức, một số hình thức triển khai còn mang tính đối phó, chưa mang lại hiệu quả cao.

3.3. Thực trạng KNSL của trẻ 4-5 tuổi qua hoạt động KPKH

Để khảo sát thực trạng KNSL của trẻ 4-5 tuổi, tác giả đã chọn ra các mục tiêu và kết quả mong đợi dựa trên kết quả thực hiện Chương trình GDMN để khảo sát GVMN. Kết quả khảo sát thể hiện ở theo bảng 7 dưới đây:

Bảng 7. Kết quả khảo sát GV về đánh giá KNSL của trẻ 4-5 tuổi qua hoạt động KPKH

STT	Các kỹ năng	Mức độ (%)	ĐTB	ĐLC
1	Làm thử nghiệm và sử dụng công cụ đơn giản để quan sát, so sánh, dự đoán	0,0 0,0 6,7 51,7 41,7	4,35	0,60
2	Phân loại các đối tượng theo một hoặc hai dấu hiệu.	0,0 0,0 5,0 36,7 58,3	4,53	0,59
3	Nhận xét được một số mối quan hệ đơn giản của sự vật, hiện tượng gần gũi.	0,0 0,0 43,3 31,7 25,0	3,82	0,81
4	Nhận xét, trò chuyện về đặc điểm, sự khác nhau, giống nhau của các đối tượng được quan sát.	0,0 0,0 36,7 38,3 25,0	3,88	0,78
5	Thể hiện một số hiểu biết về đối tượng qua hoạt động	0,0 0,0 38,3 50,0 11,7	3,73	0,65
6	Quan tâm đến những thay đổi của sự vật, hiện tượng xung quanh	0,0 0,0 16,7 43,3 40,0	4,23	0,72

**Ghi chú: ĐTB: Điểm trung bình $1 \leq \text{ĐTB} \leq 5$; ĐLC: Độ lệch chuẩn*

Nội dung đánh giá trẻ đã được GV thực hiện thường xuyên và nghiêm túc trong thực hiện Chương trình GDMN nói chung và đánh giá KNSL của trẻ nói riêng. Kết quả bảng 7 cho thấy, KNSL của trẻ đều được GV đánh giá qua các kỹ năng cụ thể với ĐTB dao động từ 3,73 đến 4,53. Trong đó, chiếm tỷ lệ cao nhất với ĐTB = 4,53 cho kỹ năng “Phân loại các đối tượng theo một hoặc hai dấu hiệu”. Thấp nhất là “Thể hiện một số hiểu biết về đối tượng qua hoạt động” với ĐTB = 3,73.

Kết quả này cho thấy sự đa dạng trong KNSL của trẻ 4-5 tuổi và cần thiết phải có những tác động phù hợp để giúp trẻ phát huy tối đa khả năng tư duy, vận động trí não và nhạy bén khi giải quyết một vấn đề hay tình

huống nào đó. Dần dần, trẻ sẽ tự hình thành nên những quan điểm và nhận thức riêng, trẻ hiểu được cũng như có thể tự mình giải quyết, biết cách ứng xử sao cho linh hoạt mà không cần nhờ đến người khác.

Một số GV cho rằng để đánh giá sự phát triển KNSL cho trẻ 4-5 tuổi không chỉ tập trung các nội dung theo hướng nghiên cứu khoa học, tìm hiểu về xã hội và làm quen với toán học qua các con số mà GV cần chú ý đến một số kỹ năng tư duy tích hợp trong các hoạt động như so sánh, phân loại, ghi nhớ, phân tích hay sáng tạo cũng rất quan trọng vì sẽ hỗ trợ rất nhiều trong việc học tập của trẻ sau này.

3.4. Thực trạng các yếu tố ảnh hưởng đến kỹ năng suy luận của trẻ 4-5 tuổi qua hoạt động khám phá khoa học

Bảng 8. Các yếu tố ảnh hưởng đến KNSL cho trẻ 4-5 tuổi qua hoạt động KPKH

STT	Các yếu tố ảnh hưởng	Mức độ ảnh hưởng (%)					ĐTB	ĐLC
		1	2	3	4	5		
1	Mục tiêu và Nội dung hoạt động KPKH	0,0	5,0	5,0	21,7	68,3	4,53	0,53
2	Phương pháp, hình thức tổ chức hoạt động KPKH để phát triển KNSL của giáo viên	0,0	5,0	8,3	23,3	63,3	4,45	0,69
3	Cơ sở vật chất trang thiết bị, tài liệu, học liệu phục vụ cho việc tổ chức hoạt động KPKH	0,0	0,0	21,7	28,3	50,0	4,28	0,75
4	Tổ chức, sắp xếp môi trường ở nhóm/lớp	0,0	8,3	8,3	20,0	63,3	4,38	0,70
5	Số lượng trẻ trong nhóm/lớp	0,0	1,7	16,7	63,3	18,3	3,98	0,69

*Ghi chú: ĐTB: Điểm trung bình ($1 \leq \text{ĐTB} \leq 5$); ĐLC: Độ lệch chuẩn

Kết quả khảo sát tại bảng 8 cho thấy có rất nhiều yếu tố ảnh hưởng đến KNSL của trẻ 4-5 tuổi. Trong đó “Mục tiêu, nội dung hoạt động KPKH” với ĐTB = 4,53, điều này cho thấy GV đã có nhận định khách quan và đúng đắn về việc xác định mục tiêu và lựa chọn nội dung tổ chức hoạt động KPKH để phát triển KNSL cho trẻ; tiếp theo là “Phương pháp, hình thức tổ chức hoạt động KPKH để phát triển KNSL của GV” có ĐTB = 4,45, điều này rất phù hợp với thực tế và GV cũng đã nhận thức được việc áp dụng các phương pháp dạy học tích cực cũng như lựa chọn các hình thức tổ chức hoạt động KPKH như thế nào để phát triển KNSL cho trẻ 4-5 tuổi; yếu tố “Tổ chức, sắp xếp môi trường ở nhóm/lớp” có ĐTB = 4,38; “Cơ sở vật chất trang thiết bị, tài liệu, học liệu” với ĐTB = 4,28; cuối cùng là “Số lượng trẻ trong nhóm/lớp” có ĐTB = 3,98.

Qua quan sát, tác giả nhận thấy giáo viên chưa có những hoạt động phù hợp trong việc tổ chức bài trí, sắp xếp môi trường để kích thích hứng thú nhận thức, KNSL của trẻ. Mặc dù CSVC được đầu tư nhưng sử dụng chưa hiệu quả, GV chưa khai thác hiệu quả môi trường bên trong và bên ngoài lớp học để tổ chức các hoạt động nói chung và hoạt động KPKH nói riêng... Theo đó, để có thể phát triển KNSL của trẻ một cách phù hợp cần phải phát huy được mặt mạnh và hạn chế được mặt yếu của rất nhiều yếu tố ảnh hưởng như đã nêu.

4. KẾT LUẬN

Kết quả khảo sát thực trạng cho thấy GVMN đã nhận thức được mục đích, sự cần thiết của việc phát triển KNSL cho trẻ 4-5 tuổi; thấy được các kiểu và cách suy luận cũng như những biểu hiện KNSL ở trẻ... Tuy nhiên, vẫn còn một số GV còn nhận thức chưa đầy đủ về vai trò, tầm quan trọng cũng như ưu thế của hoạt động KPKH đối với sự phát triển KNSL cho trẻ 4-5 tuổi, chưa sử dụng hiệu quả hoạt động KPKH như là phương tiện ưu việt để phát triển KNSL. Do đó, việc phát triển KNSL cho trẻ 4-5 tuổi qua hoạt động KPKH còn chưa được quan tâm và chú trọng đúng mức. Giáo viên còn gặp nhiều khó khăn trong việc phát triển KNSL cho trẻ 4-5 tuổi qua hoạt động KPKH do nhiều nguyên nhân khách quan và chủ quan. Thực trạng này một lần nữa khẳng định: phát triển KNSL của trẻ 4-5 tuổi là hoạt động rất quan trọng và cần thiết phải đề xuất các biện pháp phát triển khả năng này ở trẻ 4-5 tuổi qua hoạt động KPKH.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2021a). *Chương trình giáo dục mầm non* (Ban hành kèm theo Văn bản hợp nhất số 01/VBHN-BGDĐT ngày 13/4/2021).
- Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2021b). *Hướng dẫn thực hành áp dụng quan điểm giáo dục lấy trẻ làm trung tâm trong cơ sở giáo dục mầm non*.
- Hoàng, T. O., & Nguyễn, T. X. (2010). *Giáo trình phương pháp cho trẻ mầm non khám phá khoa học về môi trường xung quanh: Dành cho hệ cao đẳng sư phạm mầm non*. Nhà xuất bản Đại học Sư phạm.
- Nguyễn, T. T. (2019). *Phát triển khả năng suy luận cho trẻ 5–6 tuổi qua hoạt động khám phá khoa học* (Luận án tiến sĩ). Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam.

The current situation of developing reasoning skills for 4–5-year-old children through scientific exploration activities in preschools in Phu Vang district, Thua Thien Hue province

Vuong Thi Thao

Department of Education and Training of Phu Vang District, Thua Thien Hue Province

ARTICLE INFO

Article history:

Received: 20 September 2023

Received in revised form: 15 October 2023

Accepted: 20 October 2023

Published 20 December 2025

Keywords:

Reasoning skills;

Scientific exploration;

Developing reasoning skills;

4–5-year-old children.

Corresponding author:

Vuong Thi Thao

E-mail address:

vuongthithaopv@yahoo.com.vn

ABSTRACT

Reasoning skills play a crucial role in human development and therefore need to be fostered from early childhood. Among various educational activities in preschool settings, scientific exploration stands out as particularly effective in promoting reasoning skills in young children. This paper presents the results of a study on the current situation of developing reasoning skills for 4–5-year-old children through scientific exploration activities in preschools in Phu Vang District, Thua Thien Hue Province. The findings serve as a practical foundation for stakeholders to design and implement appropriate measures to support the development of reasoning skills in children aged 4–5 through scientific exploration.